

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Torsdagen den 2 Mars 1820.

Om Fransk Musik och Opera.

(Af Lady Morgan.)

Rousseaus sinnrika yttrande om Franska musiken; hvilket lätt kunnat kosta honom friheten och lifvet, och ådrog honom flera förföljelser än hans religiösa och politiska så kallade kätterier, har nu längesedan blifvit Europas allmänna omdöme, som ej en gång mera motsages i sjelfva Frankrike. Fransmännen, säger han, *n'ayant et ne pouvant avoir une mélodie à eux, dans une langue, qui n'a point d'accent, sur une poésie maniérée, qui ne connut jamais la nature, ils n'imaginent d'effets, que ceux de l'harmonie, et sont si malheureux dans leurs prétentions, que cette harmonie même, qu'ils cherchent, leur échappe.* Det är således ganska märkvärdigt, att med ett accent- och harmoni-löst språk, samt alldeles utan Nationalmusik, de icke dess mindre äro nästan den enda Nation, som (med undantag af Italien, melodiens och musikens fädernesland) kan berömma sig af en stor National-Opera.

Tillika med den greciserade Tragedien erhöilo Fransmännen genom en Gouvernements-befallning Italienska Operan, hvilken *Mazarin* först införde vid hofvet, för att hylla sin Kungliga beskyddarinna, *Annas af Österrike*, musikaliska smak.

Musik och sångare hemtades från Italien. Den första opera som gats (år 1645), var *Finta pazza*, kanske en förebild till *Paciellos* förträffliga *Nina pazza per amore*. Men den alskvärda Italienska musiken lär hafva funnit få anhängare; ty efter några år var denna opera försvunnen. Men på de så hastigt sammanstörtade ruinerna af detta smakens och harmoniens bräckliga tempel uppreste sig (1669) den lysande byggnadan *Académie royale de musique*. Ludvig den 14:de tog den Franska Operan under sitt synnerliga beskydd, och när *Sourdeac* hade dertill gjort sina lysande maschinerier, och *Benserade* sina balletter till de musikaliska Tragedierna *Andromède* och *l'Afranie* (hvilkas sånger och chörer måste hafva liknat litanian i en bondkyrka), då nedlät sig Konungen att i egen hög person dansa i Divertissementerna. Patenter utfärdades derom, att personer af den högsta rang, utan förnedring för sin adel, kunde deltaga i representationerna. *Montmorency* och *Ville-roi* uppträdde som spelände personer i operan: *les Fêtes de l'Amour et de Bacchus*. *Cambert*, hvars kompositioner numera förmodligen äro alldeles glömda, synes hafva varit den mest omtyckte hofkompositör, innan *Lulli* erhöill fullmakt som Direktör vid operan (1672), och nu i forening med *Rameau* undfagnade hofvets öron med denna "lourde psalmodie"

(som *Rousseau* kallar den), af hvilken Franska musiken lät beherrska sig inemot ett helt århundrade. Ganska humoristiskt och träffande råder *St. Preux* sin *Julie* att kasta alla dessa kompositioner på elden, *à fin que tant de glace y puisse brûler et donner de la chaleur, au moins une fois.*"

En dag ankom till Paris ett komiskt skådespelare-sällskap, hvilket man lät spela på opera-theatern. Detta sällskap, så medelmåttigt det än må hafva varit, och så litet understöd det fann i Franska orkestern, gaf Operan en sådan stöt, att den ej mera kunde återhemta sig. "*Il n'y eut personne,*" säger *Rousseau*, när han talar om Franska musiken, "*qui put endurer la trainerie de leur musique, après l'accent vif et marqué de l'italienne; si-tôt que les bouffons avoient fini, tout s'alloit.*"

Snart delade sig Paris i tvenne förbittrade musikaliska partier, som på visst sätt buro fargerna af en politisk strid. Den privilegierade klassen skrek öfver nyheter; adeln, de rike, fruntimmerna och hofvet försvarade de monotona dissonanserna af *Rameau*, *Lulli* och *Mondonville*, emedan dessa nu vunnit burskap; deremot voro alla musik-kännare och älskare, alla vänner af talang och snille intagne af det naturliga och smakfulla i den Italienska musiken. *Gluck*, som under Drottning *Marie Antoinettes* protektion satte sig ner i Frankrike, och *Piccinis* ankomst hit från Neapel gjorde en total förändring i Franska musiken, och förorsakade den beryktade tvist, i hvilken den offentliga rösten var delad med all den liflighet, som när Nationens heligaste rättigheter äro i fara.

Grétry hade redan i den komiska operan nyttjat Italiensk musik till Fransysk text. I *Roland* af *Marmontel* försökte man detta för första gången i ett tragiskt ämne, och i trots af hofvets och Gluckiska anhångarnes kabaler kröntes *Roland* med ett lysande bifall.

Revolutionens lörvirrade tid, under hvilken *l'Académie de musique* antog namnet "*l'Opéra*", var för densamma icke gynnande. Först såsom *Académie impériale* höjde den sig åter till sin fordn glans, och på ett lysande sätt förbättrade sig den musikaliska smaken i Frankrike genom *Paesiellos*, *Cimarosas*, *Cherubinis* och *Paers* förenade talanger.

Bonaparte var i musiken helt och hållet Italienare. Hans sätt att bemöta de kompositörer han emot rika belöningar kallade från Italien, ådagalägger lika mycket hans smak i musiken och hans diktatorsmyndighet. Han hade sjelf spelt pianoforte, och förstod nog af musikens teori och konstspråk, för att i sina ymniga makt-språk till *Paesiellos* genius icke förråda mera Okunnighet, än som kunde förénas med Kejsarevärdigheten. Ögonvittnen hafva berättat mig huru han plögade behandla *Paesiellos* Operor, när denne på uttrycklig befallning bar dem halffärdiga till *Tuillerierna*, för att igenomses af den Kejsarliga musikalskaren. Men så diktatorisk herrskaren var, så oberoende visade sig kompositören; ty han vågade att rättfärdiga takt för takt och not för not. Ofta ville *Bonaparte* utesluta en half eller en hel scen, hvarvid han, farande omkring med fingrarna på parrituret, plögade säga: Härifrån och dit är det bra; det är någonting deri; det är melodi; men härifrån och dit är det för lärdt; der är hvarken uttryck eller passion; det är ej dramatiskt — det gör ingen effekt. Nästan aldrig gaf *Paesiello* ovilkorligen efter. Vanligen förliktes kompositör och kritiker till slut om melodi och harmoni, om konst och uttryck, och jemkade å ömse sidor sina åsigtar och meningar, så vidt den personliga rådande böjelsen det medgat.

Cherubini har i min närvaro sjelf bekräftat dessa anekdoter, under det han med mycken häftighet yttrade sig om *Bonapartes* caprice att vilja gifva föreskrifter åt *Paesiellos* sällsynta snille. Likaså iftrade *Cherubini* emot den despotiska

hvarmed Bonaparte beständigt vägrade Pa-
siello att återvända till sitt fädernesland.
"Napoleon," sade Cherubini, "ville på
samma sätt gifva mig föreskrifter som Pa-
siello. Han alskade blott en *musique*
assoupissante, och ville i en opera ej ha an-
nat än en kedja af andanter, eller cha-
rakteristisk, passionlig musik, och såg ger-
na, att man uppoffrade harmonia åt me-
lodin. En dag beklagade han sig öfver
öfverläghenheten och fullheten af ett ac-
compagnement. Han mente, att det var
trop bruyant *). — Jag kunde ej under-
låta att derpå svära: *Sire, vous voulez que*
notre musique vous laisse libre de réver
aux affaires d'état."

(Slut e. a. g.)

En Fransmans omdöme öfver Fru Staëls litterära character.

(Slut från No 17.)

Denna namnkunniga Fru framträdde gan-
ska ung med sin första lilla skrift,
hvilken icke varit ovärdig den mest öfva-
de penna, neml. *Bref om J. J. Rousseaus*
skrifter och character. Denna utmärkta
produkt beundrades ännu mer, när man
blef underrättad, att den var författad un-
der de korta mellanstunderna af ett tju-
gufårigt fruntimmers förströelser, som om-
gafs af alla hennes ålders bländverk. Den
innefattar på 140 sidor om Rousseau och
hans skrifter flera idéer och ljusa resulta-
ter, än de talrika volumer, hvilka seder-
mera utkommit till bestridande eller för-
bredande af hans grundsatser, till upphö-
jande eller förringande af hans snille. (Här
anföras ställen om Rousseaus stil, om hans
Heloïsas character och hans egen charac-
teristik.) Sedan denna skrift kastade sig

Författarinnan på litteraturens stormiga
bana, på hvilken hon utan tvifvel hade
förvärfvat sig ett ännu renare, varaktigare
och grundligare rykte, om hon ej, böjd
för nyare systemer, haft den ärelystna-
den att bilda en ny skola, utan åtnöjt sig
med att följa redan beträdda banor, på
hvilka hennes sällsynta och sköna talang,
samt hennes lika vidsträckta som mångfal-
diga kunskaper förvissade henne om mån-
gen oförbittrad triumf.

Men envist irrande på nya stigar,
dem hennes djerfhet hade för henne ban-
nat, uppbragte hon emot sig alla gamla
och goda litterära grundsatsers försvarare,
och den alltid väpnade kritiken valde si-
na tappreste krigare för att uppställa dem
emot den oförskräckta amazonen. De ut-
märktaste lärde blygdes ej att mäta sig
med en fiende af hennes kön, deras tap-
perhet värdig. I spetsen för dem alla ut-
märkte sig *de Fontanes*, som, utan att
glömma de atseenden man alltid bör iakt-
taga emot ett fruntimmer af denna förtjenst,
med den oväldigaste rättvisa anmärkte de
talrika villfarelserna i hennes skrift *Om*
Litteraturen betraktad i dess förhållanden
till borgerliga inrättningar. (*Spectateur*
français Th. II p. 515 & 536.)

Delphine erbjöd ännu mera ämne åt
kritiken och fann i Hr *Fiévée* en icke
skonsam domare.

Dans un Roman frivole aisément
tout s'excuse; men helt annat är det, när
man gör romanen till en allvarsam bok i
moral eller politik. Då är det mindre
förmän än grundläggningen, som stannar i
ansvar inför kritiken; och ehuru den sam-
ma i detta hänseende visat någon sträng-
het, måste man likväl tillstå, att den till
en stor del rättfärdigas af sjelfva skriften.
Men om Författaren till *Susettes hemgift*
(*Fiévée*) i *Delphine* tadlade planens o-
sedlighet, hotvudcharacterernas öfverdrif-
na falskhet och stilens neologiska bizar-

*) Detta Bonapartes omdöme om Cheru-
binis musik torde ej vara så alldeles
ogrundadt.

rer, så fann *Philosophernas* författare, Hr *Palissot*, denna romans läning högst iptagande; den var i hans ögon en produkt af första rangen, och dess strödda skönheter styrkte honom i den höga tanken han förut hyste om författarinns snille och talanger.

Corinna föranledde icke mindre delade meningar; men enhälligt värderade man den delen deraf, hvori författarinns skildrande genomgår alla Italiens sköna minnesvärdar, talar med entusiasm om konsterna, väcker den hos sina läsare, och liksom förer dem med sig i triumf. Man gaf vidare mycket bifall åt den lyckligt konstrasterande målningen af den sköna Italienska himmeln och de namnkunnigaste nejder under denna, med Englands dystra och sorgliga klimat samt Skottlands vilda trakter. Också märkte man mindre affektion och nyhetssjuka i stilen. Med ett ord: denna roman blef i allmänhet tadtad; men man var nöjd med resan, och en hvar hade gerna gjort den med *Corinna*, om ej *Oswald* alltid varit en af sällskapet.

Tyska litteraturen, så rik, så litet hos oss känd, men likväl så förtjent att vara det, gaf Fru *Stael* ämnet till hennes sista arbete: *De l'Allemagne*. Franska läsare tackade henne, att hon genom sin skrift satt dem i förbindelse med en sådan mängd af aktningvärda Författare, dem de förut knappt kände till namnet; men man förlät henne på intet sätt det slags entusiasm, hvarmed hon talar om dem, och hennes häftiga beundran af de skönheter, som ej kunna vara det i en

lika grad för alla nationer. Görom *Klopstock*, *Schiller*, *Göthe* och *Wieland* rättvisa; erkännom dem för hvad de äro: *Tysklands största Skaldar*; men erinrom oss äfven, att vi äre *Fransmän*, och att det är svårt att göra våra egna stora Författares ära till ett offer åt dessa namnkunniga utlänningar. Denna orättvisa, eljest oförlätlig hos en Fransman, finner likväl en ursäkt i Fru *Stael*'s förutnämnde personliga ställning. Men om hon genom sina principers oberoende är något litet cosmopolit; om hon i sin composition sökt att sammanmälta det glansande hos den Italienska skolan med Tyskarnas högtidliga allvar och med det intagande hos Fransmännen; så tillhör hon oss icke dess mindre uteslutande äfven genom sina skrifter, som alla äro författade på *Fransyska* och tryckta i *Frankrike*.

Vi böra icke förbigå, att Fru *Stael* i Augusti 1793, ungefär 2 månader efter *Marie Antoinettes* rysliga död, utgaf en skrift till den olyckligas försvar. Äfven har hon, utom flera andra skrifter, författat *Essais sur les fictions*, en afhandling om passionernas inslytelse på individers och nationers lycka (*Traité de l'influence des passions sur le bonheur des individus et des nations*), och en annan om revolutioners inslytelse på vetenskaperna (*De l'influence des révolutions sur les lettres*); ett ämne, hvarom Fru *Stael* kunde veta mer än många andra. Några månader före hennes död blef det bekant, att hon arbetade på en revolutionernas historia och på en *Epopée* i prosa.

Prennmeration på 48 Numror af detta Blad, som utkommer hvarje Måndag och Torsdag, emottages med 2 R:dr Bco uti Herrar *Utters & Comp.*, *Östergréns* och *Bruzeli* Boklädor.

N:o 19 utgifves nästa Måndag.

Stockholm, tryckt hos *JOHAN IMNELIUS*.